

Ми маємо розуміти, що більшою мірою все залежить від нас самих, наші успіхи та досягнення, а тому повинні прагнути до особистісного формування навичок самопрезентації, підвищення рівня самооцінки та впевненості, відпрацювання навичок подолання перепон на шляху досягнення цілей, побудови своєї стратегії пошуку роботи.

Саме підвищення самооцінки та почуття власної гідності є результатом побудови конструктивних стратегій самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Асмолов А. Г. Психологія особистості. – М., 1990.
2. Гинзбург М. Р. Личностное самоопределение как психологическая проблема / М. Р. Гинзбург // Вопросы психологии. – 1988. – № 2. – С. 19–26.
3. Лаптева Г. Р. Теоретичні підходи до проблеми духовної самореалізації особистості у сучасній психології / Г. Р. Лаптева // Практична психологія та соціальна робота: науково-практичний та освітньо-методичний. – К., 2013. – № 10. – С. 16–19.
4. Клочко В. Е. Самореализация личности: системный взгляд / В. Е. Клочко, Э. В. Галажинский. – Томск: Изд-во Томского ун-та, 1999. – 154 с. – С. 65-144.
5. Максименко С. Д. Психічні механізми самореалізації особистості в медіапросторі / С. Д. Максименко // Педагогіка і психологія / Акад. пед. наук України. – Київ, 2013. – № 2. – С. 14–17.
6. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема / В. І. Муляр – Житомир: ЖІТІ, 1997. – 214 с.

Галкін В.Г.

студент,

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г. Шевченка*

ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕБУВАННЯ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Одним із основних завдань, що ставлять перед органами Державної пенітенціарної служби держава і суспільство є «профілактика» злочину та не допущення рецидиву.

Рецидивна злочинність – вид злочинності в країні або окремих її регіонах як відносно масове, історично мінливе, соціально-правове явище, що включає сукупність злочинів, вчинених у певний проміжок часу на певній території особами, які раніше скоювали злочини. Рецидив злочинів – сукупність передбачених кримінальним законом суспільно небезпечних діянь, які послідовно вчинюються (вчинювались) однією і тією самою особою після судимості за попередній злочин [1].

Як свідчать статистичні дані, стан рецидивів злочинів в Україні має наступний вигляд: у 2003 р. – 24,4%; у 2004 р. – 23,4%; у 2005 р. – 24,2%; у 2006 р. – 24%; у 2007 р. – 25,6%; у 2008 р. – 23,7%; у 2009 р. – 20,6%; у 2010 р. – 20,5%; у 2011 р. – 21,1%; у 2012 р. – 21,4%; у 2013 р. – 22,1% [2].

Натомість, в умовах соціально-економічної кризи, загострення криміногенної ситуації та зростання різних правопорушень підвищуються вимоги до діяльності ДПтС України, що викликає необхідність науково-обґрунтованого підходу до її організації, та судової системи в цілому.

Боротьба з правопорушеннями – одна з найбільш важливих сторін усього процесу викорінювання злочинності в нашій країні. Значне місце в цьому процесі займає кримінально-правова діяльність. Головний її зміст полягає у виховній роботі, попередженні правопорушень, усуненні причин і умов, що сприяють злочинності.

Однією з причин значного інтересу до цієї проблематики можна назвати пошук можливостей нових освітніх результатів, впровадження компетентісно-спрямованого підходу, оскільки традиційні показники не є достатніми (наприклад, кількість років навчання у школі, ВНЗ чи їх відсутність). Тобто йдеться про те, що особистість повинна не тільки володіти певними знаннями, навичками, але й враховується, як вона їх використовує в якості інструмента для розв'язання життєвих проблем, виконання соціальних ролей.

Соціально-психологічна компетентність (від лат. *competens* – відповідний, здатний) – здатність індивіда ефективно взаємодіяти з оточуючими його людьми в системі міжособистісних відносин.

В основі терміну «компетентність» є вихідна основа «*compete*», що означає «знати», «досягати», «вміти», «відповідати».

Перед нами постає питання, як людина використовує соціально-психологічну компетентність, які фактори впливають на її зміну, чи можливо набуття її в процесі свого життя чи втрати, або, скоріше, зміни СПК особистості в умовах, в які вона потрапляє або знаходиться.

Ізоляція від суспільства за вчинений злочин, як правило, найсуворіша міра покарання і найсильніший фрустраційний чинник для засуджених. Відомо, що в шкалі стресогенності позбавлення волі, як міра покарання, посідає третє місце, а за вираженістю і силою негативних емоцій воно порівнюване хіба із втратою близької людини, наслідками катастрофи або іншими вкрай важкими соціо- і психотравмами. Тривала тюремна соціальна депривація як цілий комплекс гнітючих чинників, специфічних для виховних установ, призводить до розвитку пенітенціарного (тюремного) стресу. В умовах жорсткої тюремної ізоляції людина не відчуває значних фізичних, професійних та екологічних перевантажень, однак саме тягар психоемоційних переживань, пов'язаних із перебуванням у місцях позбавлення волі, є

потужним стресором, що викликає дисфункції в нормальних психологічних і фізіологічних процесах.

Крім того, у виховних колоніях відбувається процес десоціалізації особистості, у результаті чого засуджений втрачає соціальні цінності, правила, норми, соціальний досвід, відбувається його відчуження від суспільства. Соціально-психологічні чинники, що спричиняють цей процес, розглянемо більш детально.

Тюремна ізоляція характеризується порушенням ритму сну і бадьорості (десинхроноз), монотонністю існування, жорсткою регламентацією життєдіяльності, просторовими й руховими обмеженнями, зниженням доступу до інформації (сенсорний голод), відривом від сім'ї, зміною просторово-часових параметрів, неможливістю реалізації власних потреб, позбавленням особистого простору, наявністю кримінальної субкультури та створенням неформальних угруповань асоціальної спрямованості.

Такі умови відбування покарання підсилюють первинні девіації, які привели до лави підсудних, доповнюючи процес деформації особистості.

Під час перебування людини, яка скоїла злочин з необережності, в установах виконання покарання, зокрема йдеться про перебування в СІЗО (під час слідства) вона потрапляє в інше середовище так звані – малі групи, де починається зміна соціально-психологічної компетентності.

Розглянемо основні риси притаманні малій групі:

- належність двох (трьох) і більше людей;
- наявність загальної мети і спільної діяльності. Таким чином, під визначення малих груп не потрапляє сукупність декількох індивідів, які спостерігають за наслідками якої-небудь події;
- здійснення певних контактів і спілкування між людьми;
- формування групових норм і цінностей;
- наявність достатнього часу взаємного існування людей;
- наявність системи влади.

А.О. Бодальов наголошує на тому, що соціальна компетентність не залежить від природньо-фізіологічних особливостей людини, а формується під впливом зовнішніх факторів: сімейна ситуація, умови саморозвитку, життєві труднощі та досвід здолання перших особистісних проблем та життєвих труднощів, оточення. Викривлені поняття та негативний перший життєвий або особистісний досвід ще піддаються корекції, низький рівень соціальної компетентності ще надає можливість здолання соціальної інфантильності та успішної інтеграції в соціум. Складовими соціальної компетентності, на думку науковця, є соціальний інтелект та психологічна гнучкість [2].

На наш погляд, фізіологічні чинники не можна зовсім відкидати, вони також відіграють свою роль, більшість особистісних здібностей базується на спадковості, однак, ведуча роль у формуванні саме

соціальної компетентності належить соціальним умовам, які, в свою чергу, суттєво впливають на виховні стандарти. Якщо звернутися до історії, то моделі виховання були різними у різні історичні епохи, як, до речі, й соціальні умови та норми. Тому, до вищезазначених вибіркового та диференційного характеру проявів соціальної компетентності, слід додати її мінливість та гнучкість відповідно до ситуації. До цього можна додати динамічні процеси які виникають в малій групі, один із яких груповий тиск.

Це явище отримало назву «конформності» (від латинського *conformis* – подібний; піддатливість людини реальному чи уявному тиску групи).

Конформність проявляється у зміні поведінки і установок людини під впливом групи. І сюди слід додати:

- внутрішню (особистісна) конформність – характеризується дійсним перетворенням індивідуальних установок в результаті внутрішнього сприйняття позиції оточуючих, яка є найбільш обґрунтованою та об'єктивною, ніж своя точка зору

- зовнішня (публічна) конформність – демонстративне підпорядкування нав'язливій думці групи з метою заслужити схвалення чи запобігти санкцій з боку групи.

Рівень конформності визначається рядом причин:

- особистими характеристиками людини, які піддаються груповому тиску: стать, вік, національність, інтелект, тривожність, сугестивність і таке інше;

- характеристиками групи, які являються джерелом тиску: розмір, однотайність більшості, наявність і кількість осіб в групі, які не підтримують загальну думку;

- особливостями взаємодії індивіда і групи: статус людини, ступінь прихильності до групи;

- змістом завдань, ступеню зацікавленості людини в ній та його особистої компетентності.

Таким чином ми повинні враховувати такі психологічні складові особистості, як цінності, мотиви, настанови, переконання, здібності тощо, але, як і будь-який вид компетентності, проявляється у діяльності, зокрема, як і соціальна, проявляється у міжособистісних відносинах.

І щоб на якійсь відсоток уникнути рецидиву, людину, яка вчинила злочин по необережності чи в перший раз (крім тяжких злочинів), не треба ізольовувати від суспільства, а вибрати менше покарання, таке як обмеження волі чи умовний термін, а до оголошення вироку, знаходитись під домашнім арештом. Під час такого відбування покарання більшість людей не втрапить соціальних зв'язків, а соціально-психологічна компетентність в меншій мірі зостанеться на тому рівні,

якому і була. Також є право вирішувати свою подальшу долю та підвищувати СПК та свій кваліфікаційний рівень.

Соціально-психологічна компетентність – це якість, яка є цінним надбанням для кожної людини, оскільки сприяє адекватному й тонкому аналізу всього, що відбувається в соціумі, а правдива інформація забезпечує прийняття правильних рішень у реалізації власної життєтворчості.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми кримінального права: Навчальний посібник / В.М. Попович, П.А. Трачук, А.В. Андрушко, С.В. Логін – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 256 с.
2. Бодалев А.А. Психология общения. Избранные психологические труды. / А.А. Бодалев. – М., 1996. – 288 с.
3. Конопельський В.Я. Роль диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі у протидії рецидивній злочинності в Україні. / В.Я. Конопельський // Європейські перспективи. – 2013. – № 11. – С. 48-52.

Ковальська О.О.

студентка,

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасних умовах в нашій країні триває реформа сектору державного управління. 24 червня 2016 року на своєму засіданні Кабінет Міністрів України розглянув і схвалив Стратегію реформи державного управління на 2016-2020 роки та План заходів з її реалізації. Зокрема цією Стратегією передбачається виконання таких завдань, як: створення реформаторських команд в органах виконавчої влади, перегляд системи органів виконавчої влади та їх підзвітності, функціональний аналіз органів виконавчої влади та перерозподіл компетенції щодо прийняття управлінських рішень, перехід системи державного управління від фрагментарного планування та здійснення реформаторських дій до планомірного та сталого розвитку держави [1].

За таких умов важливим елементом проведення реформи державного управління залишається саме психологічне забезпечення професійної діяльності фахівців і особливо, професійне становлення молодих спеціалістів у державних установах, на яких покладається